

NOTAT

24-04-2014

Sagsnr. 2014 - 962

CAAU

Birgitte Buchwald Jørgensen

Øvre aldersgrænser i erhverv – berettiget ulige behandling på grund af alder

Beskæftigelsesministeriet har til brug for besvarelse af ERU alm. del spørgsmål 66 bedt ministerierne om at oplyse, hvorvidt der på deres ressortområde er regler med øvre grænser for, hvor gammel en person må være for at bestride et erhverv.

Erhvervs- og Vækstministeriet, Klima, Energi- og Bygningsministeriet, Kulturministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Skatteministeriet og Undervisningsministeriet oplyser, at man ikke har regler, der indeholder en øvre grænse for, hvor gammel en person må være for at bestride et bestemt erhverv.

Beskæftigelsesministeriet:

Ifølge § 4 i lov om Arbejdsretten skal rettens formand og næstformænd alle opfylde de almindelige betingelser for at være dommer. De beskikkes af beskæftigelsesministeriet efter indstilling fra rettens ordinære dommere. Beskikkelsen gælder indtil udløbet af den måned, hvori den pågældende fylder 70 år. Baggrunden for, at beskikkelsen kun gælder til udløbet af den måned, hvori pågældende fylder 70 år, skyldes reglerne i tjenestemandsløven om, at dommere og andre tjenstemandsansatte jurister ved domstolene afskediges fra udgangen af den måned, hvori de fylder 70 år, og at betingelserne for at være formand eller næstformand ikke længere vil være opfyldt.

Finansministeriet v. Moderniseringsstyrelsen oplyser følgende:

”Moderniseringsstyrelsens svar vedrører hele § 7. Finansministeriet samt § 36. Pensionsvæsenet. Som svar kan oplyses følgende:

1. På Finansministeriets ansættelsesområde vurderes ikke at være særlige erhverv, som har en øvre grænse for, hvor gammel en person må være for at bestride dem, ud over de erhverv, der måtte følge af Finansministeriets generelle regelsæt (love, overenskomster, regulativer mv.). Det vurderes i den forbindelse, at der ikke er særregulering af den art, der alene gælder på Finansministeriets område, og at der dermed ikke er særlige Finansministerielle erhverv, der har en sådan øvre aldersgrænse.

2. Vedrørende tjenestemandsløven (som hører under Finansministeriet) kan nævnes, at den generelle pligtige afgangsalder på 70 år for tjenstemænd blev ophævet ved en ændring af tjenestemandsløven i 2008. Dog blev 70-års grænsen opretholdt for dommere og andre tjenstemandsansatte jurister ved domstolene samt for præster, provster og biskopper.

3. I tjenestemandsløven gælder desuden, at den pligtige afgangsalder på 63 år for tjenestemænd i politikorpset blev ophævet fra den 1. januar 2012 og bliver ophævet fra den 1. januar 2019 for uniformerede tjenestemænd i kriminalforsorgen. Militære tjenestemænds pligtige afgangsalder på 60 år løftes gradvist i takt med den gradvise stigning i folkepensionsalderen.

4. Efter konsultation hos Beskæftigelsesministeriet er forhold ved statens overenskomster (som fra arbejdsgiverside forhandles af Finansministeriet) ikke beskrevet i bidraget, da Beskæftigelsesministeriet vurderer, at disse falder uden for spørgsmålet. Eventuelle aldersbetingede ansættelsesreguleringer bør i stedet fremgå af svarbidrag fra de enkelte reguleringsansvarlige ministerier.”

Forsvarsministeriet oplyser følgende:

”I henhold til lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. må der ikke ske direkte eller indirekte forskelsbehandling pga. af bl.a. alder. Imidlertid har Forsvarsministeren mulighed for, jf. lovens § 1a, at ”undtage væbnede styrker i aktiv tjeneste fra forbuddet mod forskelsbehandling på grund af alder og handicap...”.

Denne adgang har Forsvarsministeriet udnyttet i bekendtgørelse nr. 350 af 30. marts 2012 om undtagelse fra forbud mod forskelsbehandling på grund af alder og handicap, hvori militært personel i den militære rækkefølge (dvs. konstabel- og korporalgruppen samt sergent- og officersgruppen, men ikke læger, tandlæger og dyrlæger) er undtaget fra forbuddet. Endvidere er søværnets mekanikerpå personel samt det af beredskabsstyrelsens personel, der indgår i redningsberedskabets freds- og krigsmæssige beredskab eller katastrofe-, bistands- eller nødhjælpsarbejde, undtaget fra forbuddet.

Baggrunden for førnævnte gruppers pligtige afgangsalder er de fysiske krav, der stilles til militært personale, herunder i forbindelse med udsendelse til internationale operationer.

Til orientering har der inden for Forsvarsministeriets område tidligere endvidere været pligtige afgangsalder for en række andre personalegrupper, herunder eksempelvis værnspæstere, læger, tandlæger og varslings- og signaloperatører. Disse afgangsalder blev imidlertid kendt ugyldige af Forsvarsministeriet og Personalestyrelsen den 17. december 2010. Baggrunden herfor var en vurdering af, at det ikke var muligt at opretholde afgangsalderne med hjemmel i henhold til lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. § 5a, stk. 3, hvorefter det dels er en forudsætning, at den lavere pligtige afgangsalder er fastsat i en kollektiv aftale eller overenskomst, dels er objektivt og rimeligt begrundet i et legitimt formål inden for rammerne af dansk ret, samt at midlerne til at opfylde det pågældende formål er hensigtsmæssige og nødvendige.

De pligtige afgangsalderes ugyldighed indebærer, at der ikke længere ansættes medarbejdere inden for grupperne med en pligtig afgangsalder. Medarbejdere ansat før den 17. december 2010 er således ikke forpligtet til at ophøre med at arbejde, når de når den hidtidige pligtige afgangsalder, men har en ret til at kunne opsiges deres

ansættelsesforhold med eventuel tillæggelse af yderligere pensionsår, når afgangsalderen nås.

Supplerende kan nævnes, at det af aftale på forsvarsområdet 2013-2017 fremgår, at Forsvaret for det militære personales vedkommende fremadrettet vil anvende enten tidsbestemte korttidskontrakter eller varige ansættelser, således at ansættelsen ikke ophører ved en bestemt alder.”

Justitsministeriet oplyser følgende:

”Dommere og andre tjenestemandsansatte jurister ved domstolene afskediges fra udgangen af den måned, hvori de fylder 70 år, jf. tjenstemandslovens § 34, stk. 2. En dommer, der afskediges på grund af alder, kan dog færdigbehandle sager, i hvilke mundtlig forhandling er påbegyndt inden ansættelsens ophør, jf. retsplejelovens § 51.

Baggrunden for denne øvre aldersgrænse er, at såvel domstolenes centrale rolle i samfundet som arbejdsbyrden ved domstolene stiller betydelige krav til dommerenes arbejdsevne, og at der ikke ved domstolene er mulighed for at omplacere den enkelte dommer i en mindre krævende stilling. Endvidere bevirker reglerne om afskedigelse af dommere, at en sag om afskedigelse af en dommer på grund af alderssvækkelse vil være særlig vanskelig, jf. bemærkninger til ændringsforslag nr. 2 i betænkning afgivet af Arbejdsmarkedsudvalget den 21. maj 2008 over forslag til lov om ændring af lov om tjenestemænd og forskellige andre love (lovforslag nr. 175 som fremsat den 1. april 2008).

I forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (lovforslag nr. 178 som fremsat den 9. april 2014) foreslås den pligtige afgangsalder for dommere mv. på 70 år på nuværende tidspunkt fastholdt, jf. pkt. 8 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Det foreslås herudover, at en dommer, der er pensioneret på grund af alder eller svagelighed, af vedkommende retspræsident kan tilkaldes for at virke som dommer ved det pågældende embede i en nærmere bestemt periode. Kun under særlige omstændigheder kan tilkaldeperioden forlænges ud over dommerens fyldte 72. år. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 12 (forslag til retsplejelovens § 51 e, stk. 1) og pkt. 8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

For beneficerede advokater, bobestyrere og bobehandlere gælder samme øvre aldersgrænse som for dommere og andre tjenestemandsansatte jurister ved domstolene, jf. cirkulæreskrivelse nr. 11116 af 16. april 1970 om antagelse af advokater til udførelse af offentlige og beneficerede sager, § 4, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 808 af 29. juni 2011 om bobestyrere og § 4, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 117 af 2. februar 2012 om autorisation af bobehandlere.

For god ordens skyld bemærker Justitsministeriet i øvrigt, at der også gælder en øvre aldersgrænse for nævninger og domsmænd (lægdommere), idet en lægdommer ikke kan udtages, hvis den pågældende fylder 70 år inden udløbet af det tidsrum, for hvilket grundlisten gælder, jf. retsplejelovens § 69. Det er dog Justitsministeriets opfattelse, at hvervet som lægdommer ikke er at betragte som et erhverv.

For så vidt angår det uniformerede personale i kriminalforsorgen er der fastsat en pligtig afgangsalder på 63 år. Begrundelsen for denne aldersgrænse er de særlige opgaver af ordens- og sikkerhedsmæssig karakter, som dette personale udfører. Justitsministeriet kan i den forbindelse oplyse, at der ved overenskomstforhandlingerne i 2011 blev indgået aftale om at ophæve den pligtige afgangsalder, således at denne bortfalder med virkning fra den 1. januar 2019.

Justitsministeriet kan herudover oplyse, at den pligtige afgangsalder for polititjenestemænd ligeledes blev ophævet ved overenskomstforhandlinger i 2011 med virkning fra 2012.”

Kirkeministeriet oplyser følgende:

”Det følger af tjenestemandslovens § 43 a, at ”Præster, provster og biskopper afskediges fra udgangen af den måned, hvori de fylder 70 år.”.

Den daværende kirkeminister fremsatte den 28. januar 2010 lovforslag nr. L 115, som – hvis det var blevet vedtaget – bl.a. ville have medført, at den pligtige afgangsalder i tjenestemandslovens § 43 a vil være blevet hævet til 75 år.

Lovforslaget blev imidlertid ikke vedtaget, og den pligtige afgangsalder forblev derfor uændret.”

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold oplyser følgende:

”På adoptionsområdet gælder en aldersregel for medlemmer (og stedfortrædere) af adoptionsrådet, jf. bekendtgørelse nr. 809 af 21/06/2013 om forretningsordenen for et adoptionssamråd § 1, stk. 2, hvorefter en beskikkelse (medlemmer og stedfortrædere) udløber ved udgangen af den måned, hvori den beskikkede fylder 70 år.”

Ministeriet for Sundhed og forebyggelse oplyser følgende:

”Ifølge autorisationslovens § 14 (Lovbekendtgørelse nr. 877 af 4/8-2011) bortfalder retten til at udøve selvstændig faglig virksomhed, når den autoriserede sundhedsperson fylder 75 år. Retten til fortsat at anvende professionsbetegnelsen bortfalder ikke.

For læger, tandlæger og kiropraktorer medfører bestemmelsen bortfald af tilladelse til selvstændigt virke.

Sundhedsstyrelsen kan efter ansøgning give tilladelse til, at en autoriseret sundhedsperson kan fortsætte sin selvstændige faglige virksomhed helt eller delvist, efter at vedkommende er fyldt 75 år.

Det, at retten til at udøve selvstændig faglig virksomhed bortfalder, betyder for eksempel, at en sundhedsperson ikke kan drive egen virksomhed efter det fyldte 75. år.

Sundhedspersonen må fortsat arbejde i underordnet stilling eller i en stilling uden patientkontakt og anvende sin professionsbetegnelse, idet autorisationen ikke bortfalder.

I en alder af 75 år er langt de fleste sundhedspersoner ophørt med at virke. Af hensyn til patientsikkerheden generelt er det hensigtsmæssigt, at det alene er de, der efter en konkret vurdering findes egnet til at fortsætte selvstændig faglig virksomhed efter denne alder, der kan gøre det. Ved vurdering af ansøgninger om udstedelse af tilladelser til fortsat selvstændigt virke, vil Sundhedsstyrelsen blandt andet lægge vægt på vedkommendes helbredstilstand og tilknytning til arbejdsmarkedet. Der kan blive tale om en tilladelse, der afgrænses i tid eller til visse nærmere opregnede sundhedsydelse (citater fra bemærkningerne til § 14 i autorisationsloven).

Autoriserede sundhedspersoner er: Læge, tandlæge, kiropraktor, sygeplejerske, jordemoder, ergoterapeut, fysioterapeut, bioanalytiker, klinisk diætist, radiograf, bandagist, klinisk tandtekniker, tandplejer, optiker, kontaktlinseoptiker, optometrist, fodterapeut og social- og sundhedsassistent.”

Transportministeriet oplyser følgende:

”På Transportministeriets ressortområde er der alene regler om aldersbegrænsninger på luftfartsområdet. Der er tale om følgende to områder:

1. Aldersbegrænsning for flyveledere (dvs. ansatte der dirigerer og overvåger flytrafikken fra kontrollårne og kontrolcentralen)

Der er fastsat en øverste aldersgrænse på 60 år, når man er beskæftiget som flyveleder i Danmark. Aldersgrænsen fremgår af nationale bestemmelser, der dog forventes at bortfalde i efteråret 2014, hvor der forventes nye EU-regler på området. Disse regler afløser de gældende EU-regler for flyveledere (Kommissionens forordning (EU) nr. 805/2011 af 10. august 2011 om fastlæggelse af nærmere regler for flyveledercertifikater og visse certifikater i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 216/2008), hvorefter der er mulighed for, at medlemsstaterne i en overgangsperiode kan opretholde de nationale begrænsninger, således at flyvesikringstjenesterne har god tid til at indrette efteruddannelsesforløb efter de nye regler.

Den oprindelige generelle aldersgrænse på 60 år blev fastsat ud fra luftfartssikkerhedsmæssige årsager, men vil fremover på baggrund af de forventede nye EU-regler blive erstattet af en løbende individuel bedømmelse af den enkelte flyveleders helbredsmæssige tilstand samt på de teoretiske og praktiske færdigheder.

2. Aldersbegrænsning for piloter, der udfører erhvervmæssig lufttransport

Der er i medfør af EU-regler (Kommissionens forordning (EU) nr. 1178/2011 af 3. november 2011 om fastsættelse af tekniske krav og administrative procedurer for flyvebesætninger i civil luftfart i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 216/2008) fastsat en aldersbegrænsning på max. 65 år for piloter, der flyver erhvervmæssig lufttransport, dvs. kommerciel lufttransport.

Herudover er der begrænsninger for piloter mellem 60-64 år, der erhvervmæssigt flyver flyvemaskiner og helikoptere. Piloter mellem 60-64 år skal flyve sammen med mindst en anden pilot, og denne eller disse andre piloter må ikke være mellem 60-64. Dvs. de øvrige besætningsmedlemmer skal være yngre.

Aldersbegrænsningerne er en kodificering af FN's internationale luftfartsorganisations (International Civil Aviation Organization (ICAO)) standarder og anbefalinger og er af ICAO fastsat af luftfartssikkerhedsmæssige årsager.”

Uddannelses- og Forskningsministeriet oplyser følgende:

”1. Censorregler

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan oplyse, at det i bekendtgørelse nr. 789 af 29. august 1994 om censorinstitutionen for videreuddannelserne og kandidatuddannelsen ved Danmarks Sygeplejehøjskole ved Aarhus Universitet i § 12, stk. 3, er bestemt, at der ikke kan beskikkes censorer, der er fyldt 70 år.

Bekendtgørelsen forventes ophævet pr. 1. april 2014.

2. Skibsassistentuddannelsens grundmodul

Reglerne for at udøve erhverv på det maritime område fastsættes i Søfartsstyrelsen og i henhold til lovgivning under EVM.

Fsva. deltagelse på et togt med statens skoleskib DANMARK kan det oplyses, at det i bekendtgørelse nr. 835 af 25. november 1998, § 3 bestemt, at der kun kan optages elever, som ved togtets begyndelse er fyldt 17 ½ år, men ikke 21 år. I henhold til § 3, stk. 2, i samme bekendtgørelse kan der under særlige omstændigheder optages elever, der er fyldt 21 år.

Skoleskibet GEORG STAGE har valgt en øvre grænse for optagelse af elever på 22 år.

Det kan oplyses, at aldersgrænserne er sat på grund af de særlige forhold, der er på et skoleskib.

Skoleskibene udbyder skibsassistentuddannelsens grundmodul. Denne uddannelse tilbydes også på Svendborg Søfartsskole, hvor der ikke er en øvre aldersgrænse, og hvor der jævnligt optages elever over 50 år.”

Udenrigsministeriet oplyser følgende:

Udenrigsministeriet har oplyst, at der ikke er bestemmelser i lovgivning under Udenrigsministeriet, der fastsætter øvre grænser for, hvor gammel en person må være for at bestride en stilling under ministeriets ressortområde. Ministeriet oplyser dog supplerende:

”For fuldstændighedens skyld kan det oplyses, at ministeriet finansierer stillinger i internationale organisationer, som i nogle tilfælde sætter en aldersgrænse – eksempelvis ved stillinger som Junior Professional Officer (JPO) i organisationer under FN. Det bemærkes, at disse rådgivere ansættes på en kontrakt med organisationerne på organisationernes ansættelsesvilkår.

Videre bemærkes, at afdækningen (og dermed ministeriets besvarelse ovenfor) ikke omfatter de lokale regler, der gælder for personer, der er ansat direkte ved danske repræsentationer i udlandet – dvs. ansatte, der er ansat ved aftale mellem den ansatte og repræsentationen iht. reglerne på det lokale arbejdsmarked.”

Økonomi- og Indenrigsministeriet oplyser følgende:

”Efter § 11, stk. 1, nr. 3 i sagsbehandlingsbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 1075 af 11/12/2003, bortfalder hvervet som fast værge ved udgangen af den måned, hvor man fylder 70 år. Det betyder, at man ikke længere er antaget som fast værge af Statsforvaltningen, og at man derfor heller ikke kan få beskikket yderligere værgemål. Efter § 11, stk. 4, vedbliver man dog med at være beskikket som værge i de værgemål, man allerede har fået.”